

NAJK-Melkveehouderijdag Natuurlijk Meer Melken

‘Liever optimaliseren dan meer produceren’

Het zijn roerige tijden voor jonge melkveehouders: de melkquotering afgeschaft, de melkproductie is omhoog geschoten, de melkprijs gekelderde, grote onzekerheid rond fosfaatrechten. Er werd flink gediscussieerd op de Melkveehouderijdag. De meeste jonge boeren denken vooral aan optimaliseren en niet zozeer aan groeien in aantal koeien.

De zaal bij melkmachinefabrikant DeLaval zit aardig vol. Zo'n 50, 60 jonge melkveehouders uit het hele land zijn eind januari naar Steenwijk getrokken voor de Melkveehouderijdag van het Nederlands Agrarisch Jongeren Kontakt. Drie sprekers – Jan van Beekhuizen, sectormanager melkveehouderij van de Rabobank, Robert Meijer, marketingmanager melkvee bij ForFarmers en DeLaval's rundveespecialist Hendrik Veldman – geven hun visie op het thema Natuurlijk Meer Melken.

„Dat meer melken is het afgelopen halfjaar prima gelukt”, zegt Rabobankman Van Beekhuizen met licht cynische humor. „De kranten staan er vol van, we lopen tegen de grenzen aan.” Hoewel de vraag naar zuivel wereldwijd blijft groeien, is het aanbod momenteel groter dan de vraag. De melkproductie in de G7 (EU-27, VS, Nieuw-Zeeland, Australië, Brazilië, Argentinië en Uruguay) was in 2014 al met zo'n 4 procent gestegen en steeg in 2015 nogmaals, met pakweg 2 procent. Europa produceerde

afgelopen jaar ruim 2 procent meer melk. Ook in Nieuw-Zeeland en de VS is de productie nog steeds hoog.

Melkprijsfluctuatie

Ondanks het vertrouwen op langere termijn is de vraag nu juist sterk teruggelopen. De Russische kaasimport is sinds het vierde kwartaal van 2013 goeddeels verdampt als gevolg van de importboycot. China is inmiddels voor 80 procent zelfvoorzienend. Dat land

Hendrik Veldman van DeLaval toont dat het loont om vaarzen jonger te laten kalven.

heeft tot midden 2014 flinke voorraden melkpoeder aangelegd, maar is nu al geruime tijd van de markt. „Voordat die voorraden op zijn, zijn we een heel eind in 2016”, voorspelt Van Beekhuizen. De Rabobank verwacht mede daarom vanaf midden dit jaar een – licht – herstel in de zuivelmarkt. Daarbij wordt ingecalculleerd dat de melkproductie in Amerika en Nieuw-Zeeland zal afvlakken vanwege de lage melkprijs. „Maar dat wordt nog spannend, want dat is nu nog niet te merken”, aldus Van Beekhuizen. Kortom: waar de generatie vóór de jonge boeren bij wijze van spreken 30 jaar lang kon rekenen op een min of meer stabiele melkprijs, worden de jonge ondernemers in de zaal nu geconfronteerd met een melkprijs die fluctueert tussen 45 en 25 cent per kilo melk. „Schommelingen van 15 cent binnen één jaar zijn niet ondenkbaar”, waarschuwt Van Beekhuizen.

Lege beurs

Voor het lopende jaar voorspelt de Rabobankman dat de melkprijs op een stabiel laag niveau blijft. „Tot en met juni rond de 30 cent, daarna wellicht iets hoger.” Dat is dus een paar centen onder de langjarige prognose opbrengstprijs van 34,5 cent, waar de bank mee rekent. Startten boeren 2015 nog met een volle beurs, begin dit jaar hadden ze de portemonnee leeg. „Zeker 10 tot 15 procent van de melkveehouders heeft inmiddels bij de bank aangeklopt voor extra liquiditeit”, meldt de sectormanager. Inzicht in de liquiditeitspositie is absoluut noodzakelijk, hamert hij. „Als je nu al denkt: in juli gaat het spaak lopen, bespreek het dan meteen met de bank. Zorg ervoor dat je je liquiditeitsbegroting op orde hebt. En niet pas bellen wanneer je in de supermarkt met een volle kar boodschappen staat die je niet meer kunt afrekenen. Want dat gebeurt óók.” Met de huidige melkprijs krijgt de doorsnee-veehouder de kosten voor ruw- en krachtvoer, vee en mest(afzet) net vergoed. Er blijft een minimale arbeidsvergoeding over. Bij een meerjarige melkprijs van 34,5 cent komt er ook ruimte voor vervangingsinvesteringen. Van Beekhuizen: „Hoe de prijs van fosfaatrechten gaat worden, weten we nog niet. Dat het kosten met zich meebrengt, is zeker. Uitbreiden kan alleen als je nu al financiële ruimte over hebt. Als je de uitbreiding voor 100 procent moet financieren met vreemd vermogen, wordt de verdien capaciteit ontoereikend. Dat moet je als jonge melkveehouder niet willen; dat kan absoluut niet uit.”

‘Banken financierden het’

Later, tijdens de discussieronde, komen de vragen uit de zaal goed los. „Stel dat

de melkprijs nog een jaar of twee, drie op of onder de 30 cent blijft. Dan lost het fosfaatrechtenprobleem zich toch vanzelf op?” Van Beekhuizen stelt ‘dat het geen geforceerde afvalrace moet worden’. „Bovendien zal de melkprijs zich ook weer herstellen”, zegt hij geruststellend. In de afgelopen jaren is jaarlijks 2 à 3 procent van de melkveehouders gestopt. Van Beekhuizen: „Dat zal straks wel iets meer worden, het langjarig gemiddelde ligt rond de 4 procent. Sommige melkveehouders verwachten dat ze door de fosfaatrechten warm kunnen saneren. En voor een deel van de ondernemers die zich vergaloppeerd hebben en die de stallen nu nog niet vol hebben, wordt het ook lastig.” „Ja, maar die grote stallen zijn wel allemaal door de banken gefinancierd”, reageert een veehouder scherp. Van Beekhuizen stelt dat die financiering is gebeurd op basis van de bestaande wet- en regelgeving, maar dat de wetgeving een onvoorspelbare factor is. En veel oude ligboxenstallen waren na 40 jaar echt aan vervanging toe. „En: de stallen die niet gebouwd zijn, zie je ook niet”, benadrukt hij. „De laatste jaren hebben wij ook vaak gehoord: de bank wil niks.” „En vergeet niet: die stallen zijn gefinancierd omdat veehouders dat zelf willen”, houdt NAJK-voorzitter Eric Pelleboer de zaal een spiegel voor. „Ja, maar toen de melkprijs goed was, riep LTO ook dat we maar moesten groeien”, stelt een veehouder. „Hadden we als sector niet eerder op de rem moeten trappen?” Pelleboer: „Jongens, als ik dat hier twee jaar terug had gezegd, had iedereen me finaal de tent uit geknikkerd. We doen het met zijn allen wel zelf hè, niet omdat de bank of de melkfabriek het wil.” „Iedereen wist dat het quatum zou worden afgeschafte, maar niemand wilde vrijwillig de productie beperken”, valt NAJK-secretaris Kirsten Haanraads de voorzitter bij. „Iedereen dacht: laat de buurman het maar doen. En daarom zijn we waar we nu zijn.”

Melk per kilo fosfaat

Om de mestproductie in te dammen, worden veehouders nu geconfronteerd met fosfaatrechten. „Dat wordt de beperkende factor”, stelt melkveespecialist Robert Meijer van ForFarmers. Hij adviseert de jonge melkveehouders om geen energie te steken in zaken waar ze als individuele veehouder toch geen invloed op hebben, zoals de melkprijs, de voerprijs of het mestbeleid. Zijn boodschap: concentreer je op zaken die je wél in de hand hebt. Verbeter de bedrijfsefficiëntie, verhoog de melkproductie per kilo fosfaat. Want dat betekent dat je minder mest hoeft af te zetten of te verwerken, en dat je bij groei minder extra grond en minder fosfaatrechten hoeft aan te kopen.

Copyright foto

Pieter Buuts

„Leren leven met een fluctuerende melkprijs.”

Copyright foto

Stephen Bos

„De eerste tien jaar gaan wij zeker niet groeien.”

Copyright foto

Edwin van Leeuwen

„Ik wil graag beginnen met melken, maar ik kijk ook naar de geitensector.”

Copyright foto

Myrna de Wit

„Je kunt wel meer gaan melken, maar je kunt ook kiezen voor verbreding.”

Copyright foto

Arjan Brunnekreeft

„Ik wil wel groeien van 130 naar 160 koeien, zodat de stal rendabel wordt.”

Als Meijer vraagt wie er in de zaal al met het kengetal ‘melk per kilo fosfaat’ rekent, gaat er geen enkele vinger omhoog. Hij laat de KringloopWijzer-resultaten zien van 230 boeren uit het project Vruchtbare Kringloop Achterhoek. Gemiddeld ligt de melkproductie op 8.600 kilo per koe en houden ze zeven stuks jongvee per tien melkkoeien: omgerekend 185 kilo melk per kilo fosfaat. Belangrijke factoren om de melk per kilo fosfaat te verhogen, zijn het verminderen van de jongveebezetting, een hogere melkproductie per koe en de fosforbenutting van het rantsoen verhogen. De 25 procent bedrijven met de laagste jongveebezetting hebben gemiddeld vijf stuks jongvee per tien melkkoeien. „Daarmee ga je van 185 naar 200 kilo melk per kilo fosfaat, oftewel 70.000 kilo melk extra bij een gelijke fosfaatproductie”, aldus Meijer. De lagere jongveebezetting levert per 100 koeien bovendien bijna 20.000 euro extra voerwinst op. ►

Na de lunch komt de praktijk aan bod en bezoekt de groep een nabijgelegen melkveebedrijf.

Copyright foto

Een stijging van de melkproductie met 1.000 liter per koe naar 9.600 kilo betekent een toename van 185 naar 195 kilo melk per kilo fosfaat (50.000 kilo melk meer bij dezelfde fosfaatproductie) en ruim 16.000 euro extra voerwinst. De fosfaatbenutting in het rantsoen verhogen van 33 naar 35,8 procent tikt het hardst door in de kilo's melk per kilo fosfaat: namelijk van 185 naar 210. Dit betekent een extra melkproductie van 120.000 kilo. Meijer: „Sturen op efficiënte mineralenbenutting en voerwinst gaat samen. In dit project liep de melkproductie per kilo fosfaat uiteen van 160 tot 210 kilo. Bij 100 koeien zit daar dus 250.000 kilo melk tussen die je wel of niet kunt produceren.” Dat wordt berekend als $5.000 \text{ kilo fosfaat} \times (210 - 160) = 250.000 \text{ kilo}$.

Afkalfleeftijd

Hendrik Veldman van DeLaval snijdt een ander punt aan waar veehouders het rendement kunnen verbeteren: de leeftijd bij afkalven en de levensduur. Hij laat zien dat het opfokken van een vaars bijna 1.500 euro kost. „Het duurt zeker twee lactaties voordat ze die opfokkosten heeft terugverdiend”, geeft hij aan. „Pas tussen de tweede en de derde lactatie begint een koe geld op te leveren.” Hoe eerder een vaars afkalft, hoe eerder het terugverdienen gaat beginnen. En als zo'n koe dan ook nog een lactatie langer meegaat dan gemiddeld, levert ze volgens Veldman pas echt rendement op. Hij laat twee vaarsen zien: de ene kalft op 24 maanden af, de andere op 26 maanden. Voordat de tweede haar opfokkosten heeft terugverdiend, is ze 4,5 jaar oud en aan het begin van haar derde lactatie. Bij een afvoer op vijf jaar heeft die koe nauwelijks geld opgebracht. De vaars die twee maanden eerder afkalft, heeft haar opfokkosten al aan het begin van haar tweede lactatie terugverdiend, op ruim driejarige leeftijd. Als die vaars dan

ook nog een lactatie langer mee gaat, heeft ze als 5,5 jarige (3,5 lactaties) al 1.500 euro bijgedragen aan het bedrijfsresultaat.

'Zelf oplossen'

Tijdens de lunch discussiëren vijf boeren over wat er die ochtend voorbij is gekomen. „De kern van het verhaal is: de sector moet het zelf oplossen”, vat Jan de Wit (37) samen. Met zijn vrouw Myrna (29) runt hij in Assendelft (NH) een biologisch bedrijf met 55 melkkoeien en een zorgtak. Aan dezelfde tafel zit ook provinciegenoot Stephen Bos (25) uit Wieringerwaard, die thuis 170 melkkoeien en 50 schapen heeft. „Efficiëntie was al belangrijk, maar het wordt nog belangrijker”, realiseert Stephen zich.

Brabander Pieter Buuts (34) mengt zich ook in het gesprek. Hij melkt in Elsendorp samen met zijn ouders 100 koeien. „Wij moeten leren leven met een fluctuerende melkprijs”, zegt hij. „Het klopt dat we het zelf in de hand hebben gewerkt, maar Den Haag en Brussel hadden eerst nieuwe regels moeten maken, voordat ze het quotum afschaften.” Edwin van Leeuwen (22) vindt het 'zonde dat de melkproductie zo uit de bocht is gevlogen'. Edwin is afkomstig van een bedrijf in Melissant op Goeree-Overflakkee. Hij vertelt dat zijn vader in 2008 de koeien heeft verkocht; de stalruimte is sindsdien verhuurd aan een andere melkveehouder. Inmiddels studeert Edwin aan de has. „Ik wil graag weer gaan melken, maar zelf hebben we al acht jaar geen koeien meer gemolken. Als ik wat wil, moet ik alle fosfaatrechten aankopen. Daarom kijk ik ook naar de geitensector. Wat fosfaat betreft is dat gemakkelijker om mee te beginnen.”

Optimaliseren

Het dagthema is Natuurlijk Meer Melken. Zijn de jonge boeren dat ook van plan? Nou...

nee. Consolidëren en optimaliseren, daar voelen ze veel meer voor. „De eerste tien jaar gaan wij zeker niet groeien”, zegt Stephen Bos. „Vakmanschap en goed ondernemen is veel belangrijker. Je moet een concreet doel voor ogen hebben en dan daarvoor gaan.” „100, 120 koeien is meer dan genoeg”, meent Brabander Pieter Buuts. „Als ik daar met plezier mee kan werken en mijn brood kan verdienen, vind ik het mooi. Dan word ik ook niet aangekeken als megabedrijf.” Pieter heeft de afkalfleeftijd naar 2,1 jaar weten te brengen en is ook scherp op de tussenkalftijd. „Dat scheelt echt veel, hoe eerder je insemineert, hoe meer opbrengst per koe.” Bioboer Jan de Wit zit daar heel anders in: „Ik insemineer koeien die goed produceren juist later. Anders moet ik ze met veel getob droogzetten. Ik heb sommige wel twee jaar aan de melk. Daar maak ik mijn efficiëntieslag mee. De volgende stap is nu: de productie omhoog.” Zijn koeien geven gemiddeld zo'n 6.500 kilo melk.

Arjan Brunnekreeft (27) melkt in maatschap met zijn ouders 130 koeien in Eeserveen (DR), waar ze sinds 2012 op een voormalig akkerbouwbedrijf zitten. Ook hij noemt 100, 120 koeien per persoon maximaal. „Maar wij hebben een stal gezet waar 200 koeien in kunnen en we melken er 130. Dus ik wil liever wel naar de 160 koeien, zodat die stal rendabel wordt. De afgelopen jaren waren zeker niet makkelijk, en we zitten ook nog bij DOC.”

Jan de Wit prijst zich gelukkig. „Ik heb 73 grootvee-eenheden op 31 hectare. Dat zijn de bedrijven die boer blijven”, vindt hij. Zijn vrouw Myrna vult aan: „Je kunt wel meer gaan melken, maar je kunt ook kiezen voor verbreding. Samen met mijn schoonmoeder run ik de zorgtak, we hebben maximaal zeven cliënten op een dag. Daarnaast ontvangen we schoolklassen en hebben we huisverkoop van biologisch ijs.” ■